

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 13 (3565) ●

● ЧАЦВЕР, 5 КРАСАВІКА, 2018

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY



Падарунак ад земляка
Стар 2



Польмя памяці
Тэматычны вечар “Званы Хатыні” прайшоў па ініцыятыве нарвскай беларускай суполкі “Сябры”
Стар 3



Буслы ў небе і слёзы на вачах
Стар 4

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

У святаў — родная душа

Па старадаўняй традыцыі продкаў беларусы ў Іркуцкай вобласці гукалі Вясну

Кацярына Мядзведская

Традыцыйнае народнае свята Гуканне Вясны прыжылося ў Сібіры. Яно апісана і ў календары, прыгожа выдадзеным сёлета Беларускам гуртом “Крывічы”, які рэдакцыі ў дарунак даслаў Алег Рудакоў ды яго сябры. “Гуканне Вясны — адзін з самых важных і неабходных абрадаў, — піша ён, аўтар-складальнік календара. — Бо й цяпер нават гарадскі жыхар з радасцю чакае прыход Вясны. Што ж казаць пра сялян! Ім своєчасовае пацяпленне было жыццёва неабходным. Прычым заўсёды ж хочацца, каб Вясна прыходзіла паступова, зладжана, каб не было вялікіх разбуральных паводак, і каб зямля наталялася ўдольна вільгацю, рыхтавалася да сябуы”.

Пра тое ж, дзе і як гукалі сёлета Вясну беларусы Іркуцка, я даведалася з старонкі “Крывічы” ў Фэйсбуку. Прайшло свята ў вёсцы Каразей Куйтунскага раёна. І для таго, каб Вясна-прыгажуня хутчэй уступіла ў свае прыродныя правы, супляменнікі правялі адпаведны абрад. Як вядома, актывісты клуба ўжо больш за 20 гадоў вывучаюць старадаўнія традыцыі беларусаў, адраджаюць ды ўзнаўляюць іх. Сёлета ж яны выехалі на 370 кіламетраў ад Іркуцка: у каларытную вёску, заснаваную беларускімі перасяленцамі на пачатку XX ста-



Дзяўчаты і маладзіцы граннем на свістульках-акрынах заклікаюць Вясну

годдзя, у час Сталыпінскай рэформы 1902—1912 гадоў. Вёска й сёння вялікая: паўтары тысячы жыхароў. Ёсць у ёй клуб, школа, фермерская гаспадарка, свая пякарня.

Як заўсёды, абрад распачалі спевамі. Вядома: клікаць Вясну могуць толькі дзяўчаты й маладыя жанчыны, бо менавіта яны ўвасабляюць абуджэнне Прыроды, Нараджэнне новага жыцця. Яны

ж, паводле народнай традыцыі, з’яўляюцца падалечнымі Лады — багіні Вясны. І, кажучы, толькі ж іх звонкія галасы можа пачуць Лада й прачнуцца. Тады вось і наступіць нарэшце Вясна.

“Крывічанкі” ў традыцыйных строях спявалі “гукальнія” песні, вадзілі карагоды, закапвалі гаршчок з кашай у зямлю: на добры ўраджай. Пасля запускалі ў неба

“птушак”, світалі як “салавейкі” ў свістулькі-акарынкi, смажылі яечню: гэта сімвалічны вобраз Белага Свету з Сонцам у ім.

Калі ж рытуальныя дзеі завяршылі, да гуляння далучыліся і хлопцы. Усе разам, госці з Іркуцка ды каразейцы, гулялі ў вясновыя гульні, спальвалі пудзіла Зімы, асабістыя старыя рэчы, танцавалі ды веселіліся. → **Стар. 4**

СВЯТА

З Днём яднання, сябры!

Яркае, маштабнае мерапрыемства “У нашых сэрцах Беларусь і Расія” правялі беларусы Тальяці

Дзень яднання народаў Беларусі ды Расіі мы адзначалі 1 красавіка ў Палацы культуры, мастацтва і творчасці. Мы — гэта суполка “Нёман”, а таксама нашы сябры. Самы вялікі палац у Тальяці (зала на 1300 месцаў) поўны глядачоў. Прыйшлі павіншаваць нас прадстаўнікі мясцовых улад. Старшыня тальяцінскай Думы Дмітрый Мікель уручыў народнаму ансамблю беларускай песні “Купалінка” Ганарова дыплом Думы. Прадстаўніца гарадміністрацыі Ірына Шчокіна зачытала Прывітальны адрас ад кіраўніка аддзялення Пасольства Беларусі ў Расіі ў Уфе Пятра Балтруковіча, уручыла нам Падзячны ліст, юбілейны медаль. Былі яшчэ падзячныя лісты, граматы і каштоўны падарунак. А кіраўнік “Русскаго культурнаго центра” ўручыў мне медаль “Дружбы народоў”.

Прыехалі госці-беларусы з Самары на чале з кіраўніком суполкі “Белая Русь” Алегам Ксандзювым. Пачулі мы шмат цёплых слоў і пажаданняў. У холе Палаца працавала выстава народнай творчасці беларусаў і майстроў з Тальяці, бібліятэка “Істочкі” падобра ла экспазіцыю. Упрыгожыў урачыстае канцэрт творчых гуртоў горада. Выступалі нашы “Купалінка” ды “Зорачкі”, гурты “Лицей”, “Креатив”, навучніцы ДШМ “Гармонія”.

З Днём яднання ўсіх нас, сябры, чытачы газеты “Голас Радзімы”!

Людміла Дзёміна, кіраўніца суполкі “Нёман”, г. Тальяці

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Цёплы вецер з Дона

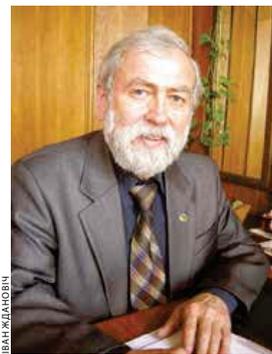
Іван Ждановіч

Беларусы расійскага рэгіёна актыўна ўдзельнічаюць у важных справах у Растове і нават у Вене

У імклівай плыні грамадскіх спраў, якімі заняты Уладзімір Банцэвіч, старшыня Саюза беларусаў Дону, зямляк выкраіў начнога часу, каб напісаць у “Голас Радзімы”. Чытачы, мяркую, памятаюць ягоны тэкст “Экспедицыя на Бацькаўшчыну” (ГР, 15.03.2018). “Думаецца, кола той экспедыцыі прадаўжае рухацца, і гэта вельмі добра, бо не выпадкова ж яна здарылася, — напісаў спадар Уладзімір. — А справы беларусаў Дона сягаюць ужо й за межы рэгіёна. У прыватнасці, наш зямляк-беларус, афіцэр запаса, кіраўнік

гарадскага Савета ветэранаў Валянцін Гербач пабываў па запрашэнні МЗС Аўстрыі ў Вене, як афіцыйны прадстаўнік Растова-на-Доне. Ён быў запрошаны на цырымонію ўзнаўлення вяноў 22 сакавіка да помнікі савецкаму салдату ў Вене — з нагоды чарговай гадавіны падзей у лагеры смерці “Сабібор”. Гэта была таксама даніна павагі савецкім воінам, што загінулі пры вызваленні горада. Іх жа там палегла, за сталіцу Аўстрыі, 38 тысяч! Як вядома, некаторыя заходнееўрапейскія палітыкі спрабуюць перагледзець вынікі Другой сусветнай вайны, пры тым скажаецца гістарычная праўда. І наш зямляк, які, ведаю, нарадзіўся ў партызанскім атрадзе на тэрыторыі Беларусі, мае што сказаць на гэты конт. Падрабязней напішу паэзіей”.

Перад самым ад’ездам Валянцін Уладзіміравіч даручыў Уладзіміру Банцэвічу паўдзельнічаць 21 сакавіка ў круглым stole, прысвечаным Дню памяці пра Хатынскую трагедыю. Мерапрыемства ў растоўскім патрыятычным цэнтры “Победа” (створаны пры гарадскім ДOME ветэранаў) ініцыявалі Валянцін Гербач і даўняя сяброўка беларускай суполкі Ася Кампаніец: пра яе мы раней пісалі (“Сяброўства застаецца ў спадчыну” — ГР, 29.06.2010). Падтрымала ініцыятыву адміністрацыя Растова-на-Доне, а паўдзельнічалі ў круглым stole дыпламат, прадстаўнік Беларускага Пасольства ў Расіі Уладзімір Няронскі, дырэктар Растоўскага рэгіянальнага добрачыннага фонду імя Віктара Палянічкі “Будущее Отечества” Ірына Паляніч-



Мастак Уладзімір Банцэвіч

ка, кіраўніца Моладзевага руху “Дарогі славы — наша історыя” Ася Кампаніец, намесніца старшыні Растоўскай беларускай рэгіянальнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі па культуры Ала Івахненка, прадстаўнікі гарсавета ветэранаў, гарсавета моладзі, студэнты ВНУ горада. Спачатку ішоў дакументальны

фільм пра Хатынскую трагедыю. Потым было абмеркаванне ўбачанага. Удзельнікі круглага стала вышліся ў думцы, што Хатынь — ужо сімвал, зборны вобраз усіх спаленых карнікамі разам з жыхарамі вёсак не толькі ў Беларусі, але і ў Расіі, Украіне. Жудасныя забойствы мірнага насельніцтва захопнікамі былі ў вайну на Палессі, на Браншчыне, пад Смаленскам і Курскам, на Доне і Кубані.

З допуску ў рэдакцыю мы ведаем: на круглым stole старшыня Саюза беларусаў Дону Уладзімір Банцэвіч ад імя суполкі перадаў супрацоўнікам аддзела па справах моладзі гарадміністрацыі зямлю з Мемарыяльнага комплексу “Хатынь”, з Брэсцкай крэпасці-героя, з Кургана славы з-пад горада-героя Мінска з Кургана славы Гомеля. → **Стар. 3**

СВЯТА

Падарунак ад земляка

Вядомы пецяярбургскі кампазітар Леанід Левашкевіч, урадзенец Беларусі, прысвяціў малаой радзіме сваю новую музычную праграму “Времена года”

Кацярына Мядзведская

Прыязджаць у Мінск, Вілейку ды Маладзечна і дарыць землякам цудоўную музыку стала для беларусаў Санкт-Пецярбурга добрай традыцыяй. Амаль дзесяць гадоў пецяярбургскі кампазітар Леанід Левашкевіч, музыканты “Творческаго содружества “Маэстро” і сябры Беларускага грамадска-культурнага таварыства Санкт-Пецярбурга ладзіць вялікія святочныя канцэрты да Дня яднання народаў Беларусі ды Расіі, Дня Незалежнасці Беларусі, Свята Перамогі.

Сёлетняя музычная праграма “Времена года” Леаніда Левашкевіча, што прагучала на канцэрце да Дня яднання народаў Беларусі ды Расіі ў Белдзяржфілармоніі, — гэта падарунак кампазітара Бацькаўшчыне. Нарадзіўся будучы музыкант у вёсцы Каменны Барок, што ў Бярэзінскім раёне, аднак дзяцінства яго прайшло ў вёсцы Куранец Вілейскага раёна Міншчыны, куды загадкавым аптэкі быў накіраваны працаваць ягоны бацька пасля заканчэння Ленінградскага фармацэўтычнага інстытута. Пра тое казаў музыкант перад канцэртм, на прас-канферэнцыі “Масты дружбы: Беларусь — Расія”, што прайшла ў Прэс-цэнтры Дома прэсы. Кампазітар, бачна было, хваляваўся: новы цыкл яго рамантычных кампазіцый прадстаўляў у Беларусі ўпершыню. А выконвалі яго музыканты “Творческаго содружества “Маэстро” і Сімфанічнага аркестра Маладзечанскага дзяржаўнага музычнага каледжа імя М.-К. Агінскага, дырыжыравалі якім заслужаны дзеяч культуры Беларусі Рыгор Сарока.

Леанід Валянцінавіч расказваў: ствараўся цыкл “Времена года” ця-



Музыканты Сімфанічнага аркестра Музычнага каледжа імя М.-К. Агінскага

гам некалькіх гадоў. І тая праца стала для яго не проста адлюстраваннем змены сезонаў, але ў асэнсаваннем самой сутнасці часу — ад вытока, нараджэння да апошняга акорда, завядання. Пачынае праграму вясновае кампазіцыя “Сакавік”, якая сімвалізуе абуджэнне Прыроды. Завяршае ж цыкл “Люты” — этап, на парозе якога ўжо прадчуваецца новае жыццё. Дарэчы, кампазіцыя шырока пайшла па свеце: яна была выкарыстана ў якасці музычнай асновы для адвольнай праграмы чэмпіёнаў Еўропы 2010 і 2015 гадоў, шматразовых чэмпіёнаў Расіі, фігурысты Юко Кавагуці ды Аляксандра Стірнова — выхаванцаў знакамітага трэнера Тамары Масквіной. Асаблівацца праграмы стала ў той, што музычныя творы Леаніда Левашкевіча суправаджала дэманстрацыя жывапісных палотнаў сучасных расійскіх, беларускіх, за-

межных мастакоў — удзельнікаў праекта Вячаслава Заранкова “Создающий мир”. А ў другой частцы канцэрта прагучалі творы беларускіх кампазітараў Ігара Лучанка, Эдуарда Ханка, Яўгена Глебава.

Па словах старшыні праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства Санкт-Пецярбурга, дырэктара “Творческаго содружества “Маэстро” Аляксандра Станкевіча, прыезд пецяярбургскіх музыкантаў у Мінск стаў працягам добрых традыцый, на якіх і грунтуецца будаўніцтва Саюзнай дзяржавы. У гэтыя ж дні ў паўночнай сталіцы Расіі таксама праходзіць святочны дзень. “Штогод у Дзяржаўнай сімфанічнай капэле Санкт-Пецярбурга ладзіцца вялікі канцэрт, удзел у якім прымаюць актывісты ўсіх пяці беларускіх грамадска-культурных арганізацый горада. Такі ж канцэрт праходзіць і ў ДOME

нацыянальнасцяў, на які запрашаюцца прадстаўнікі розных этнасулолак”, — адзначаў Аляксандр Антонавіч.

У планах Леаніда Левашкевіча — прадставіць праграму “Времена года” ў Маладзечне, потым у Вілейцы. “Абодва гэтыя беларускія гарады — блізка мне: у Вілейцы я заканчваў музычную школу, а ў Маладзечне жыве Рыгор Сарока, даўні мой сябар, — казаў Леанід Валянцінавіч. — Штогод з музыкантамі “Творческаго содружества “Маэстро” ездзім туды з канцэртм. Вельмі хачу, каб і мае землякі мелі асалоду ад той музыкі, якую мы прадстаўляем слухачам па ўсім свеце: Хельсінкі, Стакгольм, Капенгаген, Варшава, Берлін, Прага, Вена, Пекін, Нью-Дэлі... Я ж ад наведвання родных мясцін атрымоўваю неверагодны зарад энергіі, малая радзіма наталіе мяне сіламі, дорыць натхненне. Таму і любоў мая да Беларусі бязмежная”.

СПАДЧЫНА

Крынічная вада паэзіі

Мікола Берлеж

У Луцку, які з’яўна паяднаны з беларускай старонкай, выйшла кніга беларускай паэтэсы з украінскімі родавымі каранямі Аксаны Спрычан “Кава з украінскім мёдам”

Дзед Аксаны — вядомы беларускі паэт Браніслаў Спрычан, быў родам з Украіны, з сяла Каніж Наваміргарадскага раёна Кіраваградскай вобласці. (З 2016 года Кіраваград — гэта горад Крпіўніцкі. Да 1924 года Елісаветград, да 1934-га — Зіноўеўск, да 1939-га — Кірава. — Рэд.). Хоць і пісаў Браніслаў Спрычан больш на рускай мове, аднак жа выдатна і паэтра, аору беларускага слова ён адчуваў, бачыў яе колеры беларускай паэзіі. Шмат перакладаў вершаў беларускіх класікаў і паэтаў-сучаснікаў на рускую мову. Падзеяй у літаратурным жыцці ў свой час было выданне “Вянка” Максіма Багдановіча ў пераўвасабленні на рускую мову Браніслава Спрычана.

Паэтычны зборнік Аксаны Спрычан “Кава з украінскім мёдам” — гэты творчы праект, які з украінскага боку



На ўкраінскім стэндзе кніжнай выставы ў Мінску

як перакладчык ажыццяўляў Мікола Мартынюк, заслугоўвае шырокай увагі. Па-першае, кніга выдана ў Луцку на дзвюх мовах. І ў чытача як з Украіны, так і з Беларусі ёсць магчымасць спрычыніцца да прыгожага пісьменства суседняга народа. Па-другое, сам факт з’яўлення ёмістага, грунтоўнага паэтычнага зборніка беларускай аўтары ў суседняй краіне сведчыць пра непарушнасць культурных, літаратурных сувязяў нашых народаў.

“Кава з украінскім мёдам” — гэта і прыгожы, вытанчаны напамін:

украінскі перакладчык праз усё XX стагоддзе былі ўважліва да беларускай паэзіі. Кнігі вершаў і паэм Яўба Коласа, Максіма Багдановіча, Янкi Купалы, Ніла Глєвіча, Рыгора Барадуліна, Уладзіміра Караткевіча, Пімена Панчанкі, Максіма Танка, Аркадзя Куляшова, Яўгеніі Янішчыц, Алега Лойкі для чытача з неабсяжнай украінскай прасторы гучалі ды гучаць — як родныя. Спядзяёмся, што такім жа дружалюбным і для паэтаў, і для чытачоў будзе і XXI стагоддзе. Так яно і ёсць цяпер, бо ва Украіне выдаюцца кнігі Людмілы Рублеўскай,



Аксана Спрычан

Алены Масла ды шмат яшчэ каго з сучасных беларускіх пісьменнікаў, а цяпер яшчэ і Аксаны Спрычан.

“Менавіта з Вамі/ мне было/ палбацыца ў Вільні/ і часы Вялікага Княства Літоўскага/ Як маглі Вы спазніцца/ на гэтулькі стагоддзяў/ і сустрэцца са мною/ на вуліцах іншай сталіцы?..” — піша Аксана Спрычан. Тонкі лірык, яна не цураецца грамадзянскіх матываў, робіць гэта таму і вабці яе паэзія. Таму і кожная кніга Аксаны Спрычан — гэта як цудоўная крынічная вада. У кнізе, якая выйшла ў свет на дзвюх мовах, ёсць і ўкраінскія, вальнскія матывы, а Луцк, нагадаю, гэта сталіца слаўнага Вальнскага краю.

СУГУЧЧЫ

Словам і справай

Алесь Карлюкевіч

У беларускай газеце “Літаратура і мастацтва” пабачыў свет спецыяльны выпуск “Ліра” для чытачоў Саюзнай дзяржавы Беларусі ды Расіі

“Літаратура і мастацтва” — гэта штодзёнік беларускіх пісьменнікаў. Менавіта ў гэтым выданні 2 красавіка асобнай укладкай (“газета ў газеце”) пабачыў свет спецыяльны выпуск “Ліра” для чытачоў Саюзнай дзяржавы Беларусі ды Расіі. У выпуску на беларускай і рускай мовах змешчаны матэрыялы, прысвечаныя беларуска-расійскім літаратурным, кніжным стасункам, публікуюцца таксама творы пісьменнікаў Расіі ў перакладзе на беларускую мову.

“Ліра” — гэта цяпер яшчэ адна пляцоўка для беларуска-расійскіх стасункаў. Культурна-асветніцкі праект падтрымаў Пастаянны камітэт Саюзнай дзяржавы Беларусі ды Расіі. Дзяржакаратар Грыгорый Рапота гаворыць у сваім уступным слове да спецыяльнага: “Пастаянны камітэт Саюзнай дзяржавы лічыць сваім абавязкам садзейнічаць развіццю кантактаў паміж Беларуссю і Расіяй па ўсіх кірунках, уключаючы і культурную сферу. Адзін раз на два гады мы праводзім конкурсы маладых пісьменнікаў — аўтараў кароткага апавядання на беларускай і рускай мовах, якія выдаюцца ў альманаху “Мост дружбы”. Лічу, што важна ствараць як мага больш пляцовак для стасункаў, праводзіць агульныя форумы, семінары. Адна з такіх пляцовак — сродкі масавай інфармацыі, якія садзейнічаюць умацаванню адносін дзвюх нашых краін. Цяпер гэта яшчэ і праект “Ліра”.

З вялікімі інтэр’ю ў новым праекце выступаюць дырэктар маскоўскага выдавецтва “Художественная литература” Георгій Прахін, вядомы сучасны прызакі і публіцыст. Развагамі пра жыццё і літаратуру ў Беларусі ды Расіі дзеліцца паэт і прызакі Валерыі Казакі — ён урадзенец Магілёўшчыны, член праўлення Саюза пісьменнікаў Расіі, намеснік старшыні Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Беларусы Расіі”. Дарэчы, нядаўна ў выдавецтва “Мастацкая літаратура” ў Мінску пабачылі свет дзве кнігі яго прозы. У спецыяльным выпуску ў перакладзе на беларускую мову друкуецца апавяданне Алены Тулушвай “На апошнім”. Перакладчык — рэдактар аддзела прозы часопіса “Польмія” Уладзімір Саламаха. Цяля старонка прысвечана паэзіі народаў Расіі. Дзякуючы беларускім перакладчыкам загарвалі на мове Кулары вершы чуваша Валерыя Тургая, чацэнка Адама Ахматукаева, ласкіркі паэтэсы Хананавай, паэта з Астрахані Юрыя Шарбакова. Іх творы перакладчы Мікола Шабоўч, Таццяна Сівец, Людміла Хейдарова, Павел Астравух, Яна Будовіч, Ларыса Цімошык, Марыя Кобец.

Расказвае “Ліра” і пра стасункі Максіма Горкага і сямі Багдановічаў. Ірына Мышкавец свой артыкул “Дружба даўжнікоў ў жыцці” прысвядзіла тым прадметам, экспанатам, матэрыялам Літаратурнага музея Максіма Багдановіча ў Мінску, якія сведчаць пра цесную дружбу вялікага рускага пісьменніка з бацькам беларускага паэта — Адамам Ягоравічам Багдановічам.

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Цёплы вецер з Дона

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Каштоўныя артэфакты, нагадаем, экспедыцыя прывезла ў данскую сталіцу ў сакавіку, яны будуць перададзены ў музеі горада. Думаю, гэта вельмі знакавая і свечасвая падзея, — акцэнтце ўвагу Уладзімір Банцэвіч. — Зямлі з такіх памятных месцаў беларускай гісторыі савецкіх часоў у Растове-на-Доне раней не была. Цяпер, калі Мінск і Растоў сталі гарадамі-пабрацімамі, падобныя акцыі прыцягваюць немалую грамадскую ўвагу, спрыяюць сяброўству, абуджаюць інтарэс растуўцаў да таго, чым жыве Беларусь, і наадварот”.

Яшчэ адна падзея, пра якую паспяшаў паведаміць Уладзімір Банцэвіч: ёсць зрухі ў справе па Музеі расійска-беларускага сяброўства, які энтузісты спрабуюць пашыраць у 112-й школе Растова-на-Доне. У прыватнасці, туды завезены вітрыны і шафы. Дзеля таго, праўда, беларусу давялося звярнуцца ў адміністрацыю Савецкага раёна, бо ёсць пэўныя перашкоды, не ўсё ўдаецца. “Станоўчы эффект дало, пэўна, тое, што якраз назаўтра, 22 сакавіка, губернатар вобласці Васіль Юрэвіч Голубеў сам уручаў мне медаль “За доблестный труд на благо Донского края”, — дзеліцца зямляк радаснай навіной. — Чыноўнікі ж разумеюць: я магу і да яго звярнуцца, каб вырашыць музейную праблему”. Што ж, прызнанне ў грамадстве — заўсёды на карысць справе, якую мы робім. Мудрыя людзі кажуць, што славу і прызнанне можна ўстрамаць як сандалі, якія аблегчаюць вандруўніку хаду на цяжкіх дарогах жыцця.

Саму ж узнагароду мастак, педагог, грамадскі дзеяч Уладзімір Банцэвіч атрымаў у Растоўскім акадэмічным тэатры драмы імя Максіма Горкага, калі святкаваўся Дзень работнікаў культуры Дона. “Там жа мы з Алай Івахненкай выканалі яшчэ адну



Уладзімір Банцэвіч, Ала Івахненка ўручаюць скульптуру “Баян-гусляр” Уладзіміру Бабіну

грамадскую місію: уручылі Міністру культуры вобласці Уладзіміру Бабіну бронзавую копію Памятнага знака “Баян-гусляр”, — паведамляе ў рэдакцыю зямляк. — Падобная скульптура ўручана летась і Міністру культуры Беларусі, таму паспрыяла дырэктар Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур Волга Антоненка. І вось цяпер ужо два аднолькавыя сімвалы-дарункі ад “Саюза беларусаў Дону” звязваюць-яднаюць культуры Дона і Беларусі глыбока гістарычным знакам. Гэта — нібыта мост з мінулага ў сучаснасць, бо культурныя ж карані ў нашых народаў агульныя. Своеасаблівае братанне праз вобраз “Баяна-гусляра” — гэта, лічу, таксама знакавая падзея ў беларуска-расійскай культурнай прасторы”.

Пазней Уладзімір Банцэвіч нагадаў: сам Памятны знак “Баян-гусляр” — гэта прыгожая скульпту-



Малюнак Ул. Банцэвіча

ра з белага бетона. Яна ўстаноўлена ў 2012 годзе пры хутары Пагарэлаў Белакалітвінскага раёна Растоўскай вобласці Саюзам беларусаў Дону. Якраз у тым месцы і праводзіцца

штогод Міжнародны фестываль на Доне, прысвечаны “Слову аб палку Ігаравым”. Фестываль жа прыдумаў Васіль Лук’янаў, ён і кіруе праектам, рухае яго ўжо 18 гадоў. На думку Уладзіміра Банцэвіча, “Баян-гусляр” — гэта былі своеасаблівыя прадвеснікі наладжвання больш сцесных дзелавых і культурных стасункаў паміж Беларуссю і Донам. “У 2012-м, калі мы з Васілём Лук’янавым клапаціліся пра помнік, то яшчэ не ведалі, што з нашай лёгкай рукі праз шэсць гадоў пабратаюцца Мінск і Растоў-на-Доне, — піша Уладзімір Банцэвіч. — Але ж, калі шчыра, мы ў гэта верылі! Сёння ж статэтыкі “Баяна-гусляра” ў кабінетах двух міністраў — як два генератары, якія выдаюць энэргію на карысць нашага моцнага сяброўства. Можна таксама ўявіць іх як апоры велізарнага сімвалічнага маста, па якім у два бакі



рух ідзе паміж Донам і Беларуссю. Шляхам, для мяне заўсёды родным, а цяпер і на дзяржаўных картах сяброўства пазначаным. Так што, як бачым, не толькі прагматыкі, але ж і романтикі рухаюць гісторыю”.

Уладзімір Банцэвіч разам з Алай Івахненкай падрыхтавалі да Дня яднання народаў Беларусі ды Расіі пілотную прэзентацыю Бібліятэкі імя Якуба Коласа і Янкі Купалы. Яна ж, нагадаем, створана і апошнім часам актыўна папаўняецца ў Беларуска-этнокультурным цэнтры імя Францыска Скарыны. Прэзентацыя спланаваная на 3 красавіка ў Данскай публічнай бібліятэцы.

І на заканчэнне. Уладзімір Банцэвіч паведаміла, што ў Беларусі ды Растове “шчэ адно пабрацімства гарадоў намчаецца: паміж беларускім Салігорскам ды расійскім Батайскім. “Сам я ў Батайску пражыў амаль 13 гадоў, там гадаваліся мае дзеці, — удакладняе зямляк. — Тут жывуць таксама іншыя беларусы. У прыватнасці, у Батайску — гэта ўсяго дзесяць кіламетраў ад Растова — жыве цяпер Ала Івахненка. Яна таксама, як кажуць, прылажыла руку да пабрацімскай справы. Дарэчы, ва ўсіх нашых грамадскіх імпрэзах, у тым ліку і ў памяць пра Хатынь, удзельнічаюць падпечныя Алы Івахненкі — вучні 5-й школы, а таксама яе калегі-педагогі”.

Ну і адкрыццё авіярэйска кампаніі БелаВія паміж Растовам-на-Доне і Мінскам ужо не за гарамі. Будзем чакаць новых вестак з Дона — з цёплым вясновым ветрам, які ўжо нясе ў Беларусь птушыныя выраі ды разам з імі новую Вясну.

ВЕСТКИ

Полымя памяці

Тэматычны вечар “Званы Хатыні” прайшоў па ініцыятыве нарвскай беларускай суполкі “Сябры”

У зале Нарвскага Дома народаў размясцілася перасоўная выстава “Хатынь і яе сёстры: трагедыя і памяць” (экспазіцыю прывезлі супрацоўнікі Беларускай Амбушады ў Эстоніі), усталяваны стэнд з фотаздымкамі з Беларусі — вывамі помнікаў Другой сусветнай вайны. Кампазіцыя з яловых галінак, чырвоных гваздыкоў ды імітацыя Вечнага агню стваралі атмасферу смутку. Актывісты суполкі “Сябры” прадставілі гасцям літаратурна-музычную кампазіцыю, у якой распавялі пра жахі вайны, пра трагедыю ў Хатыні 22 сакавіка 1943 года. Тым часам дэманстравалі фота- і відэакадры пра вайну і Хатынь. Са слязамі на вачах людзі слухалі аповед пра трагедыю ад нарвскіх “Сяброў”. Пасля гэтага клірж нарвскага Васкрасенскага кафедральнага сабора пратадьякан Вадзім Талаеў абвясціў “Вечную памяць ўспамінуем”.

Выступалі гасці. Амбушадар Беларусі Анатоль Цёпусь казаў, што Хатынь — гэта незагойная рана бе-



Выступае Амбушадар Беларусі ў Эстоніі Анатоль Цёпусь

ларускага народа. Пра ўрокі мінулае вайны, памяць пра яе, супольнае ўтрыманне міру на Зямлі гаварылі Генеральны консул Расіі ў Нарве Юрый Грыбкоў, дэпутат гарадскога сходу Ларыса Аленіна, кіраўніца Таварыства славянскіх культур “Святагор” Ала Матвеева, старшыня Саюза былых малалетніх вязняў фашызму Мікалай Аляксееў, прадстаўнік Саюза ветэранаў баявых дзеянняў і ваеннай службы “Бастион” Барыс Абрамаў ды іншыя. Разам з намі былі старшыня Круглага стала нацыянальна-культурных таварыстваў пры Міністэрстве культуры Эстоніі Аляксандр Дусман, дэпутаты га-

радскога сходу, кіраўніцтва горада, прадстаўнікі Савета ветэранаў горада-пабраціма Нарвы — Івангорада, кіраўнікі рускіх суполак “Надзежда”, “Русич”, жыхары горада.

Колькі б гадоў ні мінула з часу Хатынскай трагедыі, для беларускага народа памяць пра яе заўсёды будзе святая. Полымя Хатыні абпальвае нашы сэрцы, нагадаваючы пра тое, што трэба берагчы мір і спакой на роднай зямлі. Распавядаючы пра жахі вайны, мы ўсе разам змагаемся за мір.

Віктар Байкачоў, Нарвская беларуская суполка “Сябры”, Эстонія

СКАРБЫ АЙЧЫНЫ

Казкі для навукоўцаў

Рыгор Гарэшка

У сярдзіне мая ў Мінску пройдзе Міжнародны форум даследчыкаў беларускай казкі

Духоўныя скарбы беларусаў — гэта беларуская мова, песні, музыка, танцы, а таксама нашы прыказкі, прымаўкі, казкі, замовы... Такія больш нідзе ў свеце няма. Іх вывучаюць, у прыватнасці, навукоўцы з Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі ды фальклору імя Кандрата Крапівы. Да вялікага багацця беларусаў працягваюць інтарэс навукоўцы з замежжа. Таму Адуляцэнце гуманітарных навук і мастацтваў, Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, 17—19 мая 2018 года ладзяць у Мінску Міжнародную навуковую канферэнцыю “Народная казаквая проза ў еўрапейскай прасторы: архаічная традыцыя і сучасная інтэрпрэтацыя”.

Чаму да беларускіх казак звяртаюцца навукоўцы? “Казачны эпас — найбуйнейшы здабытак беларускай нацыянальнай культуры, які і па сёння захоўвае сваё эстэтычнае,

пазнавальнае і выхаваўчае значэнне, — чытаем у прэс-рэлізе арганізатараў форуму. — Беларускае вылучаюцца мовай, якая тут набывае асаблівы каларыт, сцісцю і выразнасць. Развіццё пісьмовай беларускай культуры натуральна прывяло да узнікнення і пашырэння аўтарскіх казак. Традыцыі казачнай літаратуры ў жыцці беларускага народа вельмі моцныя і трывалыя”. Больш таго: навукоўцы бачаць у казках нават “адзін са складнікау нацыянальнай беларускай”. Але цяпер казка “выцскаецца” на перыферыю прыгожана пісьменства. Таму, лічаць навукоўцы, “ёсць патрэба акцэнтаваць важнасць мастацтва казкі для грамадства ў цэлым і для асобы ў прыватнасці”.

На форуме пойдзе размова пра пазькую казку, сістэмы пераказнаў, гісторыю вывучэння і збірання казаквай прозы, класіфікацыю казак і паказальнікі сложаў. Будучы зроблены даклады пра казачнікаў, стылістыку казак, пра ўзаемаўплывы, паралелі ў казковым фальклору, развіццё і трансфармацыю жанру. Цікава, што на форуме будзе нават такое дзіва: выступы народных казачнікаў і апаздальнікаў з розных раёнаў Беларусі.

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

У святаў — родная душа

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

У Календары народных святаў Беларускага клуба "Крывічы", што цяпер вісіць над маім рабочым сталом, апісаны таксама іншыя традыцыйныя абрады. Так, на старонцы студзеня чытаем пра Каляды, у лютым — пра Грамніцы. Гартаючы календар, можна больш даведацца пра Камаедзіцу, Купалле, Дажынікі, Багач, Дзяды, Жаніцэбу Цярэшкі. "Традыцыйныя свята — душа беларускага народа, — адзначае Алег Рудакоў. — На свята беларусы надаюць шмат увагі яднанню з Прыродай, гарманічным стасункам у сям'і, з суседзямі, а таксама правядзенню абрадавых дзеяў, пад час якіх аднаўляецца ўсталёўваецца лад як з Зямлёю-карміцелькай, так і з усімі прыроднымі стыхіямі".

Календар да таго ж добра ілюстраваны. Дух, атмасферу кожнага святаў, абрадаў перадаюць і фотаздымкі. Пададзена таксама інфармацыя пра дзейнасць клуба "Крывічы", анонс будучых спраў і мерапрыемстваў. Вось у маі ўжо ў чацвёрты раз пройдзе Міжнародны фестываль "Беларускі кірмаш", які збірае беларускія гурты з усёй Іркуцкай вобласці: ад вёскі Чарчэт, што ў Тайшэцім раёне, да горада Слюдзянка на паўднёвым узбярэжжы Байкала. Дарэчы, на фэсце чакаюць і музыкаў з Беларусі! У ліпені ж актывісты "Крывічаў" будуць ладзіць этнападарожжы па беларускіх вёсках вобласці. А ў жніўні запланаваны гастролі па Сібіры і, магчыма, у Беларусь.



Рытуальнае печыва ў руках сібірачак з беларускай вёскі Каразей

"Пры клубе "Крывічы" працуе Ансамбль аўтэнтычнай песні, створаны секцыі па беларускіх побытавых танцах, рамёствах, навукова-этнаграфічных даследаваннях, вывучэнні ды правядзенні беларускіх абрадаў, — удакладняе Алег Рудакоў. — Нашы працоўнікі ўнікальныя і вельмі цікавыя для сібіракоў. Але і ў Беларусі выступленні "Крывічаў" заўсёды праходзяць з аншлагам: мы прадстаўляем беларускія традыцыі, што захаваліся ў Сібіры".



Яечня — сімвал белага свету і Сонца ў ім

СУЛАДЗЕ

Буслы ў небе і слёзы на вачах

Каярына Мядзведская

На шляху вяртання птушак з выраю ў Беларусь паўсталі сёлета нечаканыя перашкоды. І ў суседняй Украіне ў сацсетках людзі нават стварылі групу "Вратуймо Лелек!"

Вясна ў Беларусь не спяшаецца: сакавік радаваў не цяплом, а здзіўляў маразамі-заверамі. На некалькі тыдняў затрымаўся прылёт птушак з выраю. Некаторыя СМІ паведамілі: птушкі ў бядзе. Ва Украіне нават ратавалі буслоў, якія не даляцелі да Беларусі. Так, на інфартапале CityDog-бу з спасылкай на тэлеканал "Нове телебачення краю" паведамілі: "У Прыкарпацкіх мясцовых жыхары цэлымі вёскамі ратуюць буслоў, якія вярталіся з цёплых краін у Беларусь, але з-за снегу і халоду не даляцелі. У вёсцы Вялікі Ключыў Івана-Франкоўскай вобласці арганізавалі штаб у сельсавеце, куды просяць прыносіць рыбу, мяса і салому для пералётных птушак. І гэта

не адзіны населены пункт, дзе вяскоўцы заўважаюць буслоў, якія прыпыніліся на шляху да гнёздаў. А ў сацсетках людзі стварылі групу "Вратуймо Лелек!". Паводле інфармацыі супольнасці з Прыкарпацця, украінцы падкармілі каля сотні птушак, якіх шукаюць нават з дапамогай дронаў".

Спецыяліст па прыродаахоўных пытаннях суполкі "Ахова птушак Бацькаўшчыны" Максім Нямычаў, да якога мы звярнуліся па каментар, сітуацыю не драматызуе. Нагадае беларускую прымаўку: "Бусел прыляцеў — вясна будзе". "Птушкі адчуваюць перамену клімату, падстройваюцца пад надвор'е, — кажа ён. — Вясна ж сёлета не спяшаецца, таму й прылёт птушак затрымаўся. Ва Украіне значна цяплей, чым у Беларусі. Буслы, відаць, апусціліся там адпачыць. Зрэшты, праблема нават не ў маразах ды снезе: больш страшная для буслоў адсутнасць ежы. На фота ва ўкраінскіх СМІ бачна: птушкі маладыя, нявольныя. Больш стальявыправацца ў шлях паз-



Буслы над Ліванам. Вяртаюцца дадому з выраю

ней". Казаў Максім і пра тое, што сумняваецца ў чыста "беларускай прапісцы" тых буслоў, што спыніліся ў Прыкарпацці: "Яны ж могуць быць і ўкраінскімі,

расійскімі, польскімі... Адзін з шляхоў міграцыі ляжыць цераз Балгарыю, Румынію, Украіну ў Беларусь і далей на поўнач. Да таго ж буслы толькі восенню

збіраюцца ў чароды, каб ляцець у вырай, а вяртаюцца пасобку ці парамі: кожная ў свае гнёзды".

Звяртае ўвагу

арнітолаг і на тое, што карміць пералётных птушак можна толькі ў крайніх выпадках, калі буслам сапраўды пагражае гібель. І толькі свежымі карыснымі прадуктамі: сырой рыбай і мясам. "Мышэй, насыкомых, слізнякоў яны могуць знайсці самі", — упэўнены Максім. Калі ж "без патрэбы" прыкарміць птушак, асабліва маладых, "халасцякоў", то яны могуць і застацца побач з чалавекам. А гэта прывядзе да парушэння ў іх жыццёвым прыродным цыкле. Скажам, зноў у вырай могуць не выправіцца.

І усё ж буслы вяртаюцца ў Беларусь! Ішчэ на пачатку мінулага тыдня каля 20 тысяч буслоў былі заўважаны на турэцка-сірыйскай мяжы: ім ляцець да нас ад 5 да 10 дзён. Значыць, яны ўжо дома або хутка будуць. Дарэчы, паводле інфармацыі спецыялістаў



АПБ, першых буслоў, што вярнуліся з выраю, арнітолагі ўжо заўважылі ў паўднёвай і цэнтральнай частках Беларусі.

Фота, відэа чародаў прыгожых велічных птушак, якія пасля зімоўкі вяртаюцца дадому, апублікавала на сваёй старонцы ў Фэйсбуку беларуская з Лівана Юлія Арлова-Хават. І тую інфармацыю выкарысталі многія СМІ. З'явілася яна і ў стужцы інфармагенцтва БельТА. Прыводзяцца там словы зямлячкі: "Буслы над Ліванам на шляху ў родны край... Гэта тое, чаго я штогод чакаю і ад чаго ў мяне слёзы на вачах. Тысячы буслоў пралятаюць над Ліванам дадому. У сінявоку Беларусь. Беларусы, чакайце іх: яны нясуць вам вясну. Пажадайце ім шчаслівага шляху, воляга ад стрэльбаў і навалініц".